

ความเป็นมา เหตุผล ความจำเป็น และสรุปสาระสำคัญ
ร่างประกาศ กสทช. เรื่อง มาตรการคุ้มครองสิทธิ
ของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล
สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม

.....

ความเป็นมา เหตุผล ความจำเป็น

เนื่องจากพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๗ (๑๓) ได้บัญญัติให้ กสทช. มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบกิจการ และคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ที่ใช้ในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม และตามมาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ยังได้บัญญัติให้ กสทช. มีอำนาจกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม นอกจากนี้ ตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ยังได้บัญญัติให้ กสทช. กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ใช้บริการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม โดยให้ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรการที่ กสทช. กำหนดดังกล่าว

ประกอบกับประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคมซึ่งใช้บังคับมานานพอสมควรและมีเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคมไม่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้สอดคล้องกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ฉบับผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งต่อไปจะมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายกลางเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และเพื่อให้การกำกับดูแลและการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคมมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการในทางโทรคมนาคมเป็นสิ่งที่สามารถประมวลผลและเผยแพร่ถึงบุคคลจำนวนมากได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม

ดังนั้น จากความเป็นมา เหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม จึงเห็นสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม

**สรุปสาระสำคัญของร่างประกาศ กสทช. เรื่อง มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับ
ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม**

๑. ฐานอำนาจในการออกประกาศ

กสทช. มีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบกิจการ และคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม และส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์คลื่นความถี่ที่ใช้ในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม และมีอำนาจในการกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๗ (๑๓) (๒๔) มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ และมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๒. บทยกเลิกประกาศเดิม

ให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง มาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการโทรคมนาคมเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม

๓. การกำหนดนิยาม (ข้อ ๔ ของร่างประกาศฯ)

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลผู้ใช้เลขหมายโทรคมนาคม ข้อเท็จจริง รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ใช้บริการที่สามารถระบุตัวผู้ใช้บริการหรืออาจระบุตัวผู้ใช้บริการนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ข้อมูลการใช้บริการ เลขหมายโทรคมนาคม รวมทั้งพฤติกรรมการใช้บริการโทรคมนาคมของผู้ใช้บริการ แต่ไม่รวมถึงข้อมูลทางเทคนิคที่ใช้เท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการบริหารโครงข่ายโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจในภาพรวมของผู้รับใบอนุญาต

“ผู้ใช้บริการ” หมายความว่า ผู้ใช้บริการโทรคมนาคมจากผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคม ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้สัญญากับผู้รับใบอนุญาตหรือไม่ก็ตาม

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการโทรคมนาคม และให้หมายความรวมถึงผู้ได้รับอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญา จากการสื่อสารแห่งประเทศไทย หรือองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.๒๕๕๔ ใช้บังคับ

“การประมวลผล” หมายความว่า การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับ การใช้ การเปิดเผย หรือการแก้ไข ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดๆ และให้หมายความรวมถึงการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลที่ใช้ในการประกอบกิจการโทรคมนาคมนั้นๆ

“การเก็บรวบรวม” หมายความว่า การทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล

“ข้อมูลผู้ใช้เลขหมายโทรคมนาคม” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับเลขหมายโทรคมนาคม ชื่อ สกุล และที่อยู่ของผู้ใช้บริการ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

“เลขอาธิการ” หมายความว่า เลขอาธิการ กสทช.

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

๔. การประมวลผลและการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล (หมวด ๑ ของร่างประกาศฯ)

ข้อ ๕ ผู้รับใบอนุญาตจะประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้โดย

- (๑) ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใช้บริการ และ
- (๒) ต้องกระทำเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการโทรคมนาคมเท่านั้น และ
- (๓) เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ ๖ การประมวลผลในกรณีดังต่อไปนี้ไม่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๕

(๑) เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และปฏิบัติครบถ้วนตามกระบวนการที่กฎหมายนั้นบัญญัติ

(๒) ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัยของผู้ใช้บริการ

(๓) ส่งข้อมูลส่วนบุคคลให้คณะกรรมการหรือสำนักงานตามข้อ ๑๙

ข้อ ๗ การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังต่างประเทศ นอกจากปฏิบัติตามข้อ ๕ แล้ว ยังต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกำหนด

๕. การเก็บรวบรวมและการรักษาข้อมูลส่วนบุคคล (หมวด ๒ ของร่างประกาศฯ)

ข้อ ๘ ผู้รับใบอนุญาตต้องเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ใช้บริการโดยตรง เท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินกิจการโทรคมนาคม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอด้วยกฎหมาย

ข้อ ๙ ผู้รับใบอนุญาตต้องไม่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ ดังต่อไปนี้

(๑) ลักษณะพิการทางร่างกาย เว้นแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเพื่อประโยชน์ในการให้บริการที่เหมาะสมตามลักษณะพิการทางร่างกาย

(๒) ลักษณะทางพันธุกรรม

(๓) ข้อมูลที่กระทบต่อความรู้สึก หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ใช้บริการอย่างชัดเจน ตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๐ ผู้รับใบอนุญาตต้องเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการในช่วงเวลาสามเดือนสุดท้ายของการใช้บริการนับถัดจากวันที่ใช้บริการในปัจจุบัน เว้นแต่กรณีมีผู้บริการร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้บริการโทรคมนาคมที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการใช้บริการ ผู้รับใบอนุญาตจะต้องเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการจนกว่าการพิจารณาเรื่องร้องเรียนจะแล้วเสร็จ ทั้งนี้ ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่รับเป็นเรื่องร้องเรียน

กรณีการให้บริการโทรคมนาคมสิ้นสุดลง ให้เก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่งไว้เป็นเวลาสามเดือน นับถัดจากวันสิ้นสุดสัญญาการให้บริการ เว้นแต่

(๑) กรณีมีความจำเป็นหรือกรณีมีผู้บริการร้องเรียน ผู้รับใบอนุญาตต้องเก็บรักษาไว้ได้เมื่อพ้นกำหนดสามเดือนแต่ต้องไม่เกินสองปีนับถัดจากวันที่การให้บริการโทรคมนาคมสิ้นสุดลง

(๒) กรณีจำเป็นต้องเก็บรักษาภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายอื่นกำหนด

๖. สิทธิของผู้ใช้บริการ (หมวด ๓ ของร่างประกาศฯ)

ข้อ ๑๑ ผู้ใช้บริการมีสิทธิดำเนินการภายในระยะเวลาตามหลักเกณฑ์ข้อ ๑๐ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ขอตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนารับรองถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

(๒) ขอแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการให้ถูกต้องสมบูรณ์

(๓) ขอร้องการให้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

(๔) เพิกถอนความยินยอมให้ประมวลผลไม่ว่าเวลาใดก็ตาม

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้ทำคำขอเป็นหนังสือยื่นต่อผู้รับใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการตามคำขอ ให้ผู้บริการมีหนังสือแจ้งสำนักงานเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิของผู้ใช้บริการ

การดำเนินการขอสำเนารับรองถูกต้องซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนตาม (๑) ผู้รับใบอนุญาตอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อีก ทั้งนี้ ต้องไม่สูงจากความเป็นจริงตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๒ ผู้ใช้บริการมีสิทธิเลือกที่จะรับหรือไม่รับบริการโทรคมนาคมที่ได้รับจากผู้รับใบอนุญาตนำเสนอก็ได้

ข้อ ๑๓ ผู้ใช้บริการอาจร้องเรียนเกี่ยวกับกรณีถูกละเมิดสิทธิเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว หรือเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม โดยให้เป็นไปตามกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและพิจารณาเรื่องร้องเรียนของผู้บริการ

๗. หน้าที่ผู้รับใบอนุญาต (หมวด ๔ ของร่างประกาศฯ)

ข้อ ๑๔ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลทั้งทางด้านเทคนิคและการจัดการภายในองค์กรในรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละบริการโทรคมนาคม

มาตรการป้องกันและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านเทคนิคให้ดำเนินการอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องปรับเปลี่ยนระบบการเข้าและการถอดรหัสที่ใช้เพื่อการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล อย่างน้อยทุกสามเดือน

(๒) ต้องปรับระดับความปลอดภัยให้เหมาะสมกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นตามการพัฒนาทางเทคโนโลยี

ข้อ ๑๕ ผู้รับใบอนุญาตต้องสร้างความเชื่อมั่นในการติดต่อสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม โดยจะกระทำไม่ได้และจัดให้มีระบบป้องกันการกระทำดังต่อไปนี้

(๑) ดักฟัง ตรวจจก กักสัญญาณ หรือเปิดเผยสิ่งสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคม ที่บุคคลติดต่อถึงกันไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดๆ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และปฏิบัติครบถ้วนตามกระบวนการที่กฎหมายนั้นบัญญัติ

(๒) การกระทำการใดๆ เพื่อให้ความหมายของข้อมูลเปลี่ยนแปลงไป

ข้อ ๑๖ ผู้รับใบอนุญาตให้บริการโทรศัพท์ต้องจัดให้มีบริการแสดงเลขหมายเรียกเข้าระบบป้องกันการแสดงเลขหมายโทรออก และระบบปฏิเสธเลขหมายที่ไม่พึงประสงค์

ข้อ ๑๗ ผู้รับใบอนุญาตจะต้องจัดให้มีช่องทางให้ผู้ใช้บริการมีสิทธิเลือกที่จะรับหรือไม่รับบริการโทรคมนาคมที่ได้รับจากผู้รับใบอนุญาต

ข้อ ๑๘ ผู้รับใบอนุญาตต้องให้ข้อมูลผู้ใช้เลขหมายโทรคมนาคมแก่บุคคลที่ขอไปจัดทำรายนามผู้ใช้บริการตามมาตรา ๑๒ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งได้รับความยินยอมจากผู้ใช้บริการแล้ว โดยให้คิดค่าใช้จ่ายได้เฉพาะค่าใช้จ่ายในการจัดทำข้อมูลให้เท่านั้น ทั้งนี้ ต้องไม่สูงกว่าความเป็นจริง ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ข้อ ๑๙ ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ส่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้รับใบอนุญาตครอบครองให้แก่คณะกรรมการและสำนักงานเมื่อคณะกรรมการและสำนักงานร้องขอ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานกำกับดูแลการประกอบกิจการโทรคมนาคมตามกฎหมายของคณะกรรมการและสำนักงาน

ข้อ ๒๐ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางโทรคมนาคมของผู้ใช้บริการให้สอดคล้องกับประกาศนี้และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยต้องส่งให้คณะกรรมการทราบ และจัดให้มีการเผยแพร่เป็นการทั่วไป

ข้อ ๒๑ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีการเผยแพร่เป็นการทั่วไปให้ผู้ใช้บริการรับทราบถึงการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในประกาศนี้อย่างน้อย กรณีต่อไปนี้

(๑) ระยะเวลาการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อ ๑๐

(๒) สิทธิของผู้ใช้บริการตามข้อ ๑๑

(๓) สิทธิการร้องเรียนตามข้อ ๑๓

(๔) จัดส่งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการให้บุคคลใด และดำเนินการอย่างไร ตามข้อ ๑๙

(๕) หลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพตามข้อ ๒๐

ข้อ ๒๒ ผู้รับใบอนุญาตต้องแจ้งรายละเอียดและกำหนดมาตรการให้บุคคลที่จัดทำรายงาน ผู้ใช้บริการและบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้รับใบอนุญาตให้ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล และเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศนี้ แล้วแต่กรณี โดยเคร่งครัด

หากบุคคลตามวรรคหนึ่งจงใจไม่ปฏิบัติตามประกาศนี้ ผู้รับใบอนุญาตต้องควบคุมดูแลให้บุคคลดังกล่าวระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือแก้ไขปรับปรุงหรือปฏิบัติตามให้ถูกต้องเหมาะสม และผู้รับใบอนุญาตต้องผูกพันในการดำเนินการใดๆ ของบุคคลดังกล่าวเสมือนว่าผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง

.....